

Digitaalinen elämämme, nyt vai ikuisesti?

Useimmat meistä jättävät viikoittain, ellei jopa päivittäin, digitaalisia jalanjälkiä Internetiin. Teemme sosiaalisen median päivityksiä, tallennamme tietoja pilvipalveluihin ja käytämme sähköpostia tai muuta vastaavaa kanavaa. Harva miettii, mitä kaikelle tiedolle tapahtuu sen jälkeen, kun itse siirrymme ajasta ikuisuuteen. Tässä jutussa paneudumme siihen, mitä jokaisen on hyvä miettiä omasta digitaalisesta jalanjäljestään sekä miten sen keston voi itse vaikuttaa.

teksti **Hanna Salminen** kuvat **Shutterstock**

Elämme digitaalista aikaa. Tarvitsemme erilaisia palveluja pitääksemme yhteyttä ystäviin ja sukulaisiin, ja-kaaksemme ajatuksia ja tunnelmia, säilyttääksemme matkapuhelimella otettuja kuvia tai tallentaaksemme varmuuskopioita meille tärkeistä tiedostoista. Salasanat palveluihin, laitteisiin ja kanaviin säilytämme muistissa tai muistikirjoissa pöytälaatikossa. Ja jos salasana unohtuu, pystymme palauttamaan sen automaattisen robotin tai ystävällisen asiakaspalvelijan avustuksella.

Tee digitaalinen inventaario ja testamentti

Elämässä voi tulla tilanteita, jolloin et itse pysty enää hoitamaan omaa digitaalista jalanjälkeäsi. Siihen kannattaa varautua miettimällä etukäteen, miten saat talteen sen kaiken, minkä haluat talteen? Ja vastavasti, miten saat itse hävitettyä tai hävitettäväksi sen, minkä haluat häviävän?

Hyvä tapa lähestyä asiaa on tehdä digitaalinen inventaario miettimällä, mitä palveluja käytän ja missä tietojani ja omaisuuttani on. Yleensä vastaus on sähköposti, pilvipalvelut ja tallennustila, sosiaalisen median tilit sekä muut verkkopalvelut, kuten PayPal, maksulliset tv-kanavat tai sivustot, joissa on luottokorttitietoja ja sijoittamispalvelut. Tämän jälkeen kannattaa ottaa selvää, ellei jo tiedä, tarvitseeko jonkun saada ne hallintaansa, jos itse ei pysty niitä enää käyttämään tai on menehtynyt. Se, miten joku toinen voi ryhtyä huolehtimaan näistä asioista, vaihtelee suuresti.

Mistä löytyvät tunnukset ja salasanat?

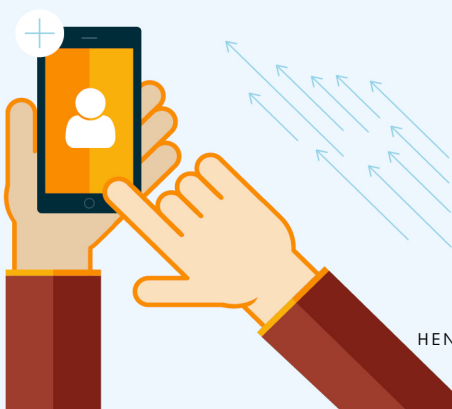
Tiedostojen ja tietojen saaminen talteen ja käyttäjätilien poistaminen on kuitenkin helppoa, jos käytössä on käyttäjän omat tunnukset ja salasanat. Näistä voi tehdä luotetulle henkilölle erilliset listat ja ohjeet eli niin sanotun digitaalisen testamentin. Näitä listoja on kuitenkin syytä säilyttää eri paikoissa ja päivittää, kun tiedot muuttuvat.

Joskus tietokoneeseen, puhelimeen, tablettiin on tallennettu jo valmiiksi tunnukset ja salasanoja. Se voi toisaalta olla tietoturvariski, mutta toisaalta helpottaa myös asioiden hoitamista. Kannattaa muistaa, että silloin toinen henkilö pääsee katsomaan kaiken laitteella olevan sisällön. Onko sisältö myös niin selkeästi lajiteltu ja nimetty, että tärkeät asiat löytyvät helposti? Vai onko sittenkin parempi antaa vain rajallisen pääsyn joihinkin tiedostoihin, kuviin tai palveluihin? Yhtä oikeaa vastausta ei ole olemassa.

MUISTA:

Omia pankkitunnuksia ei saa antaa muiden käytettäväksi!

Huolehdi ajoissa, että luottamustasi nauttivalla henkilöllä on tarvittaessa virallinen valtuutus hoitaa asioita. Virallisia valtuutuksia ovat: suomi.fi -valtuudet, edunvalvontavaltuutus, erilliset sopimukset jonkin yrityksen tai yhteisön, kuten pankin, vakuutuslaitoksen tai terveys- ja sosiaalipalvelujen kanssa.

Ajan kanssa tietosi häviävät joskus automaattisesti:

- Veikkaus-tilit poistetaan, kun väestörekisterikeskuksesta tulee tieto kuolemantapauksesta. Mahdolliset varat siirtyvät automaattisesti pankkitilille.
- Microsoft Outlook ja Onedrive-pilvipalvelut poistetaan, kun palvelua ei käytä 12 kuukauteen. Jos käyttäjätunnusta ja salasanaa ei ole tiedossa, voi omainen saada englanninkielisellä kuolinilmoituksella tietoonsa asiakaspalvelusta jotain sisältöjä.
- AppleID:n sisältämälle iCloud-tilille on mahdollista määrittää perijä, joka saa oman tunnuksen ja siten pääsyn tilin tiettyihin sisältöihin kuolemantapauksessa.
- Google Gmail, Google Drive ja Google kuvat -palveluissa ajan voi määritellä itse asetuksissa "tilin käyttämättömyyden hallinta". Voit myös määritellä, poistetaanko tili vai välitetäänkö sisältöä jollekin henkilölle.
- Suomalainen puhelinoperaattori saattaa poistaa sähköpostin jo 30 päivän sisällä, kun saa tiedon kuolemasta.

Jäsenyys hengitysyhdistyksessä lakkaa automaattisesti, kun tieto kuolemantapauksesta tulee väestörekisteristä Hengitysliittoon.

Ikuinen elämä Facebookissa?

Läheisten kuolemantapauksessa hankalaksi muodostuu usein sosiaalisten medioiden tilien hallinta, ellei tilanteeseen ole etukäteen varautunut. Ongelmia ei ole, jos läheiset tietävät toiveesi, käyttäjätunnukset ja salasanat – silloin he voivat kirjautua nimissäsi ja poistaa profiilisi.

Jos tunnuksia ei ole tiedossa, läheisten on tehtävä virallinen pyyntö kyseisen median (esimerkiksi Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram) asiakaspalveluun tilin poistamisesta englannin kielellä. Ja tämä vaatii kuolinilmoituksen lähettämisen ja todisteen sukulais- tai perhesuhteesta. Lisäksi joskus viranomaisdokumentteja saatetaan vaatia englanninkielisinä. Kuten arvata saattaa, tässä menee aikaa ja joskus hermojakin.

Osassa sosiaalisen median kanavissa on mahdollista asettaa käyttäjäprofiili niin sanottuun "muistotilaan". Asetuksen voi itse tehdä yleisten käyttäjätilin asetusten alla. Siellä pääsee myös määrittelemään henkilön tulevaisuiksi ylläpitäjäksi. Tässä vaihtoehdossa sivusto kuvineen ja päivityksineen säilyy nähtävillä, mutta uutta sisältöä ei voi lisätä.

Keneen sinä luotat?

Kannattaa miettiä hyvissä ajoin, kuka on se luottohenkilö, joka voi digitaalisissa asioissa huolehtia tahtosi toteutumisesta tilanteissa, joissa et itse pysty asioita hoitamaan. Asiasta kannattaa keskustella myös läheisten kanssa.

Joskus laitteet, tilit ja digitaaliset palvelut ovat yhteisiä ja vain toinen puoliso on huolehtinut niistä käytännössä. Jos tietoja tarvitaan esimerkiksi äkillisen menehtymisen jälkeen, voi lähimmille olla suuri ponnistus etsiä tai keksiä tietokoneen salasanaa ja käyttäjätunnusta, puhelimen

pin-koodia tai vastaavia asioita. Pahimmillaan silloin surun keskellä joutuu harmistumaan yrittäessään hoitaa käytännön asioita. Jos huono tuuri käy, asiat voivat jäädä jopa vuosiksi vaivaamaan tai kadota kokonaan – kuten rakkaat valokuvat viimeisistä yhteisistä hetkistä ja läheisistä. Tai paperit, joita tarvitaan selvittämään asioita verottajalle ja joita sitten etsii tuntikausia muiden viranomaisten, pankkien tai yritysten kanssa. Etukäteen puhuminen ja asioiden varmistaminen ei tuo huonoa onnea, päinvastoin se keventää mieltä!

Solmussa viranomaisviidakossa?

Älä jää yksin. Kansalaisneuvonta ohjaa ja auttaa oikean viranomaisen palvelujen luo numerossa 0295 000 ja osoitteessa www.kansalaisneuvonta.fi.